

Natalia Adamczyk

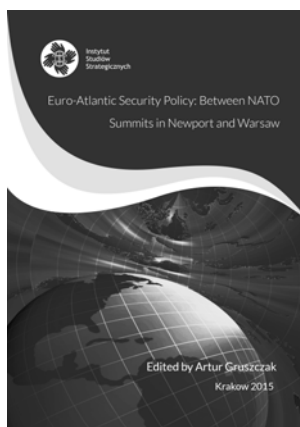
"Euro-Atlantic Security Policy :
Between NATO Summits in Network
and Warsaw", red. Artur Gruszczak,
Kraków 2015 : [recenzja]

Bezpieczeństwo : teoria i praktyka : czasopismo Krakowskiej Szkoły Wyższej
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego 9/3, 109-112

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Natalia Adamczyk*
*Euro-Atlantic Security Policy:
Between NATO Summits
in Newport and Warsaw,*
edited by Artur Gruszczyk

[Institute for Strategic Studies, Krakow 2015,
104 s.]

Książka, w całości poświęcona problematyce nowych wyzwań i wewnętrznych dylematów funkcjonowania NATO w wymiarze regionalnym i globalnym, jak podkreśla sam jej redaktor naukowy, jest zbiorem tekstów zaprezentowanych podczas dwóch konferencji w Krakowie, w 2014 i 2015 r. Pierwsza z konferencji zorganizowanych z inicjatywy Instytutu Studiów Strategicznych dotyczyła konkluzji szczytu NATO w Newport, a druga – poświęcona została problematyce relacji NATO–Rosja po aneksji Krymu i rosyjskiej ingerencji we wschodniej Ukrainie (s. 7).

Publikacja w dziesięciu przekrojowych artykułach porusza szerokie spektrum zagadnień, których wspólnym mianownikiem jest zasygnalizowanie konieczności dokonania zmian w funkcjonowaniu Sojuszu celem poprawy jego efektywności jako globalnego aktora.

Alexander Vershbow (Zastępca Sekretarza Generalnego NATO), analizując reakcje NATO na kryzys ukraiński, zwrócił uwagę na potrzebę powrotu do koncepcji Sojuszu jako wspólnoty kolektywnej obrony (wzmocnienie art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego). Kluczowe staje się więc odwołanie do zimnowojennego mechanizmu odstraszania i dostosowanie go do nowych warunków, wzmocnianie zdolności mobilizacyjnych Sojuszu, a przede wszystkim wzmocnienie jedności i solidarności państw

* Magister, doktorantka na Wydziale Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

członkowskich NATO poprzez udoskonalenie mechanizmu podziału odpowiedzialności pomiędzy Ameryką a Europą oraz pomiędzy europejskimi sojusznikami.

Andrew A. Michta (profesor bezpieczeństwa narodowego w Naval War College w Monterrey, adiunkt w Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych w Waszyngtonie) w swym tekście wskazał na fundamentalny problem, jakim okazuje się obserwowany spadek środków przeznaczonych na obronę w państwach członkowskich z uwagi na cięcia budżetowe i skutki kryzysu ekonomicznego, jak również brak konsensusu wśród sojuszników co do opracowania efektywnego mechanizmu odstraszenia wzdłuż północnej i wschodniej flanki NATO. Według Autora obowiązująca formuła „uporczywej rotacji” (będąca wynikiem niechęci do ustanowienia stałych baz w państwach bałtyckich i w Polsce) przyjęta na szczycie w Newport jest nieadekwatna do zagrożenia płynącego obecnie z Rosji. Autor rekomenduje tym samym, aby podczas szczytu w Warszawie Sojusz przeszedł od strategii zapewniania do strategii efektywnego wzmocnienia, poszukując pola kompromisu pomiędzy oczekiwaniami państw bałtyckich i Polski z jednej strony a Niemcami, Francją i Włochami z drugiej.

Bogdan Klich (senator, minister obrony Polski w latach 2007–2011), ukazując katalog zróżnicowanych zagrożeń, płynących zarówno ze wschodniego, jak i południowego sąsiedztwa Europy, skoncentrował się na potrzebie rewitalizacji Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej (WPBiO), bez której sprawnego funkcjonowania Unia nie może efektywnie działać w rejonie swojego sąsiedztwa, nie mówiąc już o oddziaływaniu globalnym. Niezbędny jest zatem europejski konsensus wokół długoterminowej, wiarygodnej wizji rozwoju Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZiB), a także współpracy UE i NATO, pozostającym jak na razie głównym gwarantem bezpieczeństwa na Starym Kontynencie.

Pytanie o dostateczność gwarancji bezpieczeństwa, jakie daje obecnie Sojusz w jakościowo nowym środowisku międzynarodowym, postawił Rob de Wijk (profesor stosunków międzynarodowych Uniwersytetu w Leiden). Swoje rozważania skoncentrował na problematyce sojuszniczego *hard power* i unijnego *soft power*, próbując jednocześnie wyjaśnić skomplikowany rozwój relacji UE–Rosja. Patrząc z geopolitycznego punktu widzenia, Autor pokusił się również o kilka spostrzeżeń dotyczących przyszłości UE i NATO w kreowaniu bezpieczeństwa międzynarodowego.

O deficycie przewidywalności strategii w stosunkach międzynarodowych na przykładzie Rosji pisze z kolei Sten Tolgfors (minister handlu zagranicznego Szwecji w latach 2006–2007 oraz minister obrony w latach 2007–2012). Ograniczona zdolność przewidzenia ruchu oponenta sprawia, że o wiele trudniej reagować i radzić sobie z zaistniałymi wydarzeniami czy incydentami. To z kolei pociąga za sobą drastyczny wzrost poziomu ryzyka, a tym samym – zagrożenia bezpieczeństwa międzynarodowego. Autor poruszył tu kwestię aktualnych wyzwań dla europejskiego bezpieczeństwa: geograficznego zasięgu art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, wyzwań dla nuklearnej doktryny NATO oraz oddziaływania Rosji na stan i poczucie bezpieczeństwa w Europie.

Robert Kupiecki (podsekretarz stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej) swoje rozważania skierował w stronę problemów systemowych i nowych wyzwań w zakresie planowania obronnego Sojuszu. Analizując dotychczasowy proces planowania strategicznego NATO, wskazał na potrzebę wzmocnienia kooperacji z narodowymi

strategiami obronnymi, dopasowania budżetowania do wojskowych celów planowania strategicznego oraz na konieczność zwiększenia skuteczności sił zbrojnych i możliwości prowadzenia szerokiego spektrum operacji, poczynając od tych o niskiej intensywności do operacji o szerokim zasięgu. Wskazując na trzy kluczowe mechanizmy, decydujące o wyjątkowości Sojuszu (zbiorowe planowanie obronne, stałe polityczno-wojskowe konsultacje, zintegrowane struktury dowodzenia), Autor stwierdził, że to właśnie planowanie obronne pozostaje najbardziej wymagającym procesem, jako połączenie podejmowania decyzji politycznych i elementów czysto technicznych. R. Kupiecki wspominał również o takich wyzwaniach, jak renacjonalizacja możliwości obronnych NATO czy wpływ państw sojuszników na planowanie obronne.

Adam Daniel Rotfeld (minister spraw zagranicznych Polski w 2005 r.) w swym tekście spróbował odpowiedzieć na pytanie, czy mamy do czynienia z nową zimną wojną pomiędzy Zachodem a Rosją. Wskazując na przyczyny destabilizacji światowego porządku, A.D. Rotfeld odwołał się do stanowiska Władimira Putina podczas konferencji „Valdai 2014” oraz teorii o odpowiedzialności Zachodu za międzynarodowy kryzys. W kilku konkluzjach wyjaśnił przyczyny i motywy rosyjskiej ingerencji na Ukrainie, w tym bezprecedensowej aneksji Krymu. Wskazał również na rolę NATO i UE w rozwiązaniu konfliktu ukraińskiego. Na koniec podkreślił, że demokratyczny Zachód stanął w obliczu dylematu, w jaki sposób kształtować nowy polityczny porządek w skali regionalnej i globalnej.

Marcin Koziół (Szef Biura łącznikowego NATO na Ukrainie), określając konflikt na Ukrainie mianem wojny hybrydowej, zwrócił uwagę, że nowy typ wojny nie musi oznaczać wyłącznie działań zbrojnych w ich konwencjonalnym wydaniu, lecz przy uwzględnieniu takich czynników jak polityka, społeczeństwo czy kultura może przybrać charakter konfliktu społeczno-politycznego. Stąd niezwykle ważna jest rezygnacja z dotychczasowego schematycznego myślenia strategicznego i zastąpienie go nowym podejściem, uwzględniającym szczególną rolę społeczeństwa obywatelskiego. Tego typu wojny mogą stanowić zagrożenie również na terytorium sojusznicznym, stąd też NATO wespół z UE, aby sprostać nowym wyzwaniom, powinny rozwijać swoje zdolności do głębokiej kooperacji.

Robert Pszczel (Dyrektor Biura Informacji NATO w Moskwie) przeanalizował z kolei rosyjskie reakcje na przebieg szczytu NATO w Walii w 2014 r. Jednoznaczne potępienie przez Sojusz aneksji Krymu, a tym samym otwarte poparcie dla integralności i nienaruszalności granic niepodległej Ukrainy spotkało się z antyzachodnią wizją wydarzeń prezentowaną przez Moskwę. Demonizowanie NATO, Unii i Ukrainy stało się nieodłącznym elementem dyskursu politycznego, mającego na celu społeczną legitymizację rosyjskiej ingerencji.

Nawiązując do szczytu w Newport, Artur Gruszczak (profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego) podkreślił, że jego postanowienia nie mogły być w pełni satysfakcjonujące, biorąc pod uwagę kumulację negatywnych tendencji powstałych w bezpośredniej bliskości Sojuszu, a także pogłębiających się problemów wewnętrznych w niektórych z krajów członkowskich, które przyczyniają się do jego znacznego przeciążenia. Teza Autora sprowadza się do twierdzenia, że euroatlantycka polityka bezpieczeństwa jest determinowana w dużym stopniu przez możliwości adaptacyjne Sojuszu, które w ostatnich latach zostały znacznie ograniczone na skutek wewnętrznych różnic i zewnętrznych obciążeń Sojuszu. Rolę NATO ograniczała również

Natalia Adamczyk

niezdolność jego członków do przyjęcia kompleksowej proaktywnej strategii bezpieczeństwa.

Aktualny przedmiot rozważań, prezentowany z perspektywy naukowców i ekspertów w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego, w głównej mierze stanowi o atrakcyjności niniejszego zbioru. Choć z uwagi na ograniczenia objętościowe nie wyczerpuje on z pewnością wszystkich aspektów tej tematyki, niewątpliwie stanowi ważny głos w dyskusji na temat obecnych zagrożeń i wyzwań bezpieczeństwa międzynarodowego.